

Research Paper

Investigating the situation of Azeri wife, child abuse in Namin city

Yousef Darvishi ^{*1}, Fatemeh Darvishi ² Alireza Shafaiy³

1 Department of Geography and Urban Planning, Payam Noor University, Tehran. Iran.

2 Master's student in Psychology, Azad University, Ardabil, Iran.

3 Master of Science in Psychology, Payam Noor University, Tehran, Iran.

Keywords

City space, furniture,
psychological, Ardabil.

ABSTRACT

Urban environment and furniture play an important role in creating peace and mental and mental health of citizens. The research is to investigate the role and effect of urban furniture and spaces on the peace of mind of citizens of Ardabil city. The research method is applied in terms of purpose and descriptive survey in terms of method and data collection method is library, field and observational. The statistical population is Ardabil city, which due to the large size of the community, sampling was done by random method. The sample size was determined using the Morgan table method to be 287 people, and therefore the questionnaire was distributed among this group. Data analysis was descriptive and inferential using SPSS software and a single-sample T-test. The findings extracted from data analysis using SPSS software and T-test indicate that the results presented for the first, second and third hypotheses are ($t = 17.91$ ($t = 5.919$) and ($t = 28.366$), respectively, and therefore the three hypotheses of the effect of urban furniture and spaces on the components of citizens' mental peace, mental health and satisfaction of Ardabil citizens were confirmed, and this shows that urban space has a reciprocal effect on the psyche. The general conclusion of the research indicates the effect of urban furniture on the psyche of Ardabil citizens. Therefore, it is suggested that urban authorities provide urban furniture in accordance with the mental conditions of citizens.

*Corresponding Author.

Email Addresses: phddarvishi@pnu.ac.ir.

Yousef, D., darvishi, F. and Shafaiy, A. (2025). Investigating the situation of Azeri wife, child abuse in Namin city. *Human Ecology*, 3(9), 747-756.

Doi: <https://doi.org/10.22034/he.2025.550080.1146>

بررسی وضعیت همسر آزاری، کودک آزاری در شهر نمین

یوسف درویشی*^۱، فاطمه درویشی^۲، علیرضا شفاهی^۳

۱ گروه علمی جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۲ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد، نمین، ایران.

۳ کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

واژگان کلیدی

شهرنشینی، اقتصاد،
فرهنگی، اختلاف
خانوادگی، همسرآزاری و
کودک آزاری. نمین

چکیده

رشد شتابان شهرنشینی در شهر نمین و مشکلات اقتصادی و اجتماعی از یک طرف و شرایط فرهنگی و اجتماعی جامعه از طرف دیگر باعث شده است که نظام خانواده های شهری با چالش همزیستی مسالمت آمیز برخوردار باشند. هدف این پژوهش بررسی میدانی آسیب های اجتماعی خانواده های از جمله همسرآزاری و کودک آزاری در این شهر می باشد. روش تحقیق پژوهش توصیفی- تحلیلی و پیمایشی بوده و گردآوری اطلاعات و داده ها از طریق مطالعات اسنادی، برداشتهای میدانی، اخذ آمار از مراکز دولتی مربوطه و پرسشنامه و مصاحبه انجام گرفته است. روش نمونه گیری به صورت تصادفی انتخاب شدند. پس از برآورد حجم نمونه با استفاده از روش کوکران، پرسشنامه بطور تصادفی بین نمونه آماری خانوار توزیع گردید و در نتیجه داده های پرسشنامه همراه با آمارهای رسمی در نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت. نتیجه اولیه نشان دهنده افزایش آسیب اجتماعی همسر آزاری و کودک آزاری در شهر نمین نسبت به دهه ۹۰ می باشد که اگر به همین روند ادامه یابد با چالش جدی مواجه خواهد شد. در نتیجه برای برون رفت از این آسیب نیازمند توجه سازمانهای مربوطه به این امر می باشد.

۱. مقدمه

مطالعات محققان رشته (اکولوژی شهری) این فرضیه را تأیید می‌کنند که در بعضی از نواحی شهری فساد و بیماری روانی، جرم و جنایات بسیار شایع‌تر از مناطق دیگر است و این مراکز جرم‌زا محل تجمع باندهای مختلف تبهکاری، بزهکاری، فحشاء و خرید و فروش مواد مخدر می‌باشد. (شکوئی، ۱۳۷۳: ۱۴). تغییر و تحولاتی که به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به وجود آمده، نهاد خانواده را تحت تأثیر قرارداد است (درویشی، ۱۴۰۴). برای مثال پیشرفت صنعتی و مدرن شدن جامعه باعث دگرگونی و تحول در نظام خانواده از سنتی و گسترده به صنعتی و هسته‌ای شده است. تغییرات اجتماعی در عصر ارتباطات و اطلاعات به قدری وسیع و گسترده است که تنش‌ها و آسیب‌هایی را در جامعه به وجود آورده است. به همین دلیل است که خانواده از دیدگاه دیگر معیار شناخت و سنجش آسیب‌های اجتماعی است. به عقیده ساروخانی «آنگاه که طلاق رو به فزونی می‌رود، کشمکش‌های درونی خانواده اوج می‌یابد و فرزندان در سنین نوجوانی به‌دوراز والدین در ورطه آلامی چون اعتیاد- بزهکاری و... گرفتار می‌آیند. باید دانشمندان و همه مسئولان جامعه در جستجوی علل عمیق اجتماعی آن به اعماق جامعه رسوخ کنند.» (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۱۵۹). زیرا با ازهم‌پاشیدگی خانواده‌ها، جامعه نیز دچار ازهم‌گسیختگی شده و امنیت و آرامش همگانی به خطر می‌افتد. همچنین زنان به‌عنوان مؤثرترین عضو خانواده که بیشترین سهم اداره داخلی این واحد اجتماعی به عهده آن‌هاست، در تربیت و تکامل آحاد اجتماع، اساسی‌ترین نقش را ایفا می‌کنند. خانواده یکی از نهادهای اجتماعی نخستین است که شالوده حیات اجتماعی محسوب می‌گردد و گذشته از وظیفه فرزند آوری و پرورش کودک و در نتیجه استمرار نسل‌ها و بقای نوع بشر وظایف دیگری از قبیل فعالیت‌های اقتصادی آموزشی و اجتماعی کردن فرد را به عهده دارد (وثوقی و نیک خلق ۱۳۷۹: ۱۹۹).

واژه همسر آزاری و کودک آزاری که در اذهان عموم به عنوان خشونت علیه همسر و فرزند کوچک بکار می‌رود، در تمام اعصار و جوامع وجود داشته است و با نهایت تأسف در جوامع امروز نیز علیرغم فضای به ظاهر طرفدار حقوق زنان رو به افزایش است. آمار ۴۳ درصدی زنان کتک خورده آلمانی به دست شوهرشان گویای وجود این آسیب غم‌انگیز می‌باشد. تبیین کیفی و کمی و بررسی اثرات ناگوار این معضل نیازمند مجال مناسبی است (روغنجی و همکاران، ۱۴۰۳). در این شماره با اولویت تبیین انحرافات زنان، پدیده همسر آزاری، به عنوان رفتار آزاردهنده زنان علیه همسرشان تبیین می‌شود. لازم به توضیح است که این نوشتار نه به دلیل وفور، بلکه به دلیل ناپسندی و قبح این رفتار بر دامان زنان و کیان خانواده، مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. به طور کلی شرایط نامطلوب اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مناطق شهرداری ویژه حاشیه نشینی باعث بروز اختلاف و عدم تفاهم در خانواده است. گاهی این اتفاقات به تعارض‌های شدید منجر می‌شود. نوع دیگر اختلافات شدید در خانواده‌ها عدم سازگاری فرزندان و والدین با همدیگر است (فرجاد، ۱۳۸۸: ۱۹). متأسفانه والدین خود را با نیازهای روز تطبیق نمی‌دهند فرزندان نیز فرزند زمانه خود هستند و نه چهل سال پیش و این وضع با بزرگتر شدن و کثرت فرزندان بارزتر می‌شود. اگر این اختلافات در خانواده مورد توجه قرار نگیرد و برای برطرف کردن آنها اقدامی صورت نپذیرد، آسیب‌های جبران ناپذیری را بر پیوند خانوادگی وارد می‌کند. آن‌جا که این قشر اغلب کارگر با دستمزدهای بسیار پایین هستند، ناچارند برای کسب درآمد کافی ساعت‌های طولانی کار کنند و به این ترتیب اندک اندک و بتدریج در طول زمان پیوندهای خانوادگی شان کم رنگ تر می‌شود و آسیب‌های ناشی از آن گریبان گیر خانواده می‌شود و منجر به اختلافات شدید خانوادگی در محلات حاشیه نشین می‌شود (ربانی، ۱۳۸۱: ۶).

شهر نمین یکی از شهرهای روبه رشد فیزیکی از توابع استان اردبیل می‌باشد. دلیل رشد نامتوازن مهاجرپذیر بودن روستاهای اطراف می‌باشد و اینکه اکثر این مهاجرین با ترکیب جمعیتی و قومیتی زبانی (تالشی) و مذهبی (اهل تسن) متفاوت می‌باشد، در نتیجه پدیده مهاجرت با طیفی از اقوام و طوایف با ریشه‌های تاریخی متفاوت از یک طرف و عدم فرصت شغلی مناسب که چالش بزرگ بیکاری را در این شهر رقم زده است، به نظر می‌رسد با چالش جدی در حوزه همسر آزاری و کودک آزاری روبرو می‌باشد و ما در این پژوهش به دنبال بررسی وضعیت این آسیب اجتماعی در این شهر می‌باشیم.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در مطالعات آسیب‌های اجتماعی مجموعه‌ای از عوامل در کنار هم جمع می‌شوند تا زمینه ارتکاب آسیب‌های اجتماعی را فراهم آورند (درویشی، ۱۳۹۲). هر کدام از این فاکتورها نیازمند مطالعات وسیعی هستند و آوردن آنها زیر یک عامل به بی‌راه رفتن و خطاست. هرچند که عوامل اجتماعی می‌تواند دربردارنده بسیاری از عوامل باشد. با این حال بهتر است که مسائل را به صورت جدا به چالش کشید. به طور کلی عوامل شکل دهنده اختلاف خانوادگی در شهرها عبارتند از: دسترسی به شرایط جغرافیای آسیب‌ها: درحاشیه شهرها وسایل اغواء نفس بیشتر از داخل شهرهاست. مجرمین در این مناطق آسانتر می‌توانند خود را مخفی نموده واز کنترل اجتماعی رهایی یابند. تراکم و ازدحام جمعیت در این مناطق باعث می‌شود، تعداد بزهکاران نیز به همان نسبت رو به افزایش نهد. درچنین مناطقی جوانان که درکانون خانواده، نیازهای مادی برآورده نشود و کنترل‌های غیررسمی مثل خانواده یا مدرسه نسبت به آنها کامل صورت نگیرد و تفریحی به جز خیابان رفتن ندارند، جذب گروه‌های هم سن می‌شوند. گروهی که اعضای آن بیشتر عمر خود را در معبر گذرانده و همه نوع خلاف و خلافکار را دیده و تجربه کرده‌اند.

عوامل اقتصادی: در مورد تاثیر عوامل اقتصادی بر آسیب‌های اجتماعی، دیدگاهها و پژوهش‌های زیاد و مختلفی صورت گرفته است و به همان تعداد هم تضادها و تناقض‌هایی در میان یافته‌های آنها به چشم می‌خورد. دو نوع رویکرد نسبت به فرضیه تاثیر عوامل اقتصادی بر آسیب‌های اجتماعی وجود دارد: یکی اینکه میان آسیب‌های اجتماعی و شرایط اقتصادی رابطه مستقیم وجود دارد به این شرح که هر چقدر شرایط اقتصادی در یک جامعه خوب باشد و شاهد شکوفایی اقتصادی باشیم به همان نسبت میزان بزهکاری بیشتر خواهد شد. اما فرضیه دیگر این است که هر چقدر اوضاع و احوال اقتصادی در اجتماع بد و نابسامان باشد و رکود و فقر اقتصادی در آن نمایان تر باشد میزان آسیب‌های اجتماعی نیز بیشتر خواهد بود (بونرآن و رومزگزویه، ۱۳۸۲). فقدان عدالت اجتماعی و شکاف طبقاتی: عدم توزیع عادلانه ثروت میان همه اقشار جامعه و تملک ثروت و قدرت در دست طبقه خاصی از جامعه و به تبع آن مقاومت در برابر این ساختار روابط اجتماعی و طبقاتی که منجر به آسیب‌های اجتماعی می‌شود. به بیان بهتر ارتکاب جرم در این مناطق یعنی اعتراض به جامعه نابرابر یعنی زیر پا گذاردن قوانینی که منافع اقلیت را در مقابل منافع اکثریت قرار داده است و فریادی علیه بی‌عدالتی اجتماعی و طبقاتی شدن جامعه‌ای است که همه روز مادی‌گرایی و تجمل‌پرستی در آن ترویج پیدا می‌کند.

می‌توان گفت همسر آزاری تنها به یک شکل نیست و ممکن است زن از طرف شوهر خود به گونه‌های مختلفی مورد آزار قرار گیرد. انواع روش همسر آزاری عبارت است از: خشونت روحی: آزار روانی نوعی از همسر آزاری می‌باشد که روح و روان فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهد، در واقع هر رفتاری است که اعتماد به نفس و عزت نفس فرد را کاهش داده و او را فردی بی‌ارزش نشان می‌دهد. برخی از افراد همسر خود را جمع‌های خانواده تحقیر کرده، ایراد گرفتن مداوم، وحشت انداختن زن در خلوت خانه، سرزنش کردن او، بی‌توجهی به زن و همچنین توهین و اهانت به او و خانواده اش از جمله موارد آزار روحی زن است (دهنمکی مشگ آبادی و همکاران، ۱۴۰۳).

خشونت جسمی: خشونت جسمی به معنای آزارهای جسمی به زن می‌باشد که گاهی در موارد شدیدتر سلامت او را نیز تهدید خواهد کرد. در همسر آزاری جسمی شوهر به طور عمد و از روی قصد به همسر خود آزار وارد می‌کند. از جمله موارد خشونت جسمی می‌توان به هل دادن، کتک زدن، کشیدن مو، مشت زدن، سیلی زدن، فشارهای بدنی، سوزاندن و غیره اشاره کرد.

خشونت اجتماعی: در واقع همسر آزاری هر نوع عملی می‌باشد که زن و موقعیت اجتماعی او را محدود کرده و باعث انزوا او شود. از جمله خشونت‌های اجتماعی می‌توان به قطع ارتباطات زن با خانواده خود، مخالفت کردن با بیرون رفتن او، اجازه ندادن به اشتغال همسر و غیره اشاره کرد (قاسمی روشن، ۱۳۸۲).

خشونت جنسی: هر نوع عمل جنسی که زن با آن مخالفت کرده و احساس رضایت نکند. به طور مثال زمانی که زن بیمار است یا حتی شرایط برقراری ارتباط جنسی را ندارد، نوعی خشونت جنسی محسوب می‌شود. از دیگر موارد آزار جنسی می‌توان به مجبور کردن همسر به رابطه جنسی با خشونت، تحقیر کننده و خارج از عرف. در برخی موارد نیز پس از خشونت‌های جسمی زن را مجبور به سکس می‌کنند که این هم نوعی آزار جنسی است (مرادی خانقاه و همکاران، ۱۴۰۰).

بعد از خشونت همسر آزاری که در خانواده‌های شکل می‌گیرد کودک آزاری می‌باشد. کودکان از آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه هستند و شکل‌گیری شخصیت آن‌ها تا حد زیادی به عملکرد والدین و جامعه‌ای بستگی دارد که در آن رشد می‌کنند. در کنار گستره جرایمی مانند: قتل، دزدی، آدم ربایی، اعتیاد، فحشا، اختلاس و ...، کودک آزاری نیز در همین مجموعه قرار می‌گیرد. با این حال کودک آزاری جزو بزهکاریهای پنهان تلقی می‌شود، زیرا که به دلیل عدم بلوغ جسمی و شخصیتی آزار دیده، نسبت به آزار دیده‌گی و حقوق تضییع شده او نوعاً اعلام جرم نمی‌شود (حسینی، ۱۳۹۲). بنابراین هر روز شاهد قربانی شدن افراد کم سن و سالی می‌باشیم که در ابتدای زندگی خود در خانواده و اجتماع طعم آزار و اذیت را به شکل‌های مختلف می‌چشند.

کودک آزاری می‌تواند اشکال مختلفی داشته باشد، هر کدام با ویژگی‌ها و اثرات منحصر به فرد خود بر کودک. انواع اصلی کودک آزاری عبارتند از: آزار جسمی: آزار جسمی شامل زدن، سیلی زدن، تکان دادن، سوزاندن یا سایر اقداماتی باشد که باعث درد جسمی یا آسیب می‌شوند. آزار جسمی می‌تواند منجر به آسیب‌های شدید، مانند شکستگی استخوان‌ها، کبودی‌ها و حتی مرگ در موارد شدید شود. همچنین اثرات روانشناختی طولانی مدت دارد، از جمله اضطراب، افسردگی و اختلال استرس پس از سانحه (چراغی، ۱۴۰۳).

آزار عاطفی: آزار عاطفی، همچنین به عنوان آزار روانی شناخته می‌شود، شامل رفتارهایی است که به عزت نفس، رفاه عاطفی یا رشد روانشناختی کودک آسیب می‌رساند. این می‌تواند شامل آزار کلامی، مانند فریاد زدن، توهین کردن یا تهدید کودک و همچنین اقدامات غیرکلامی مانند نادیده گرفتن، منزوی کردن یا رد کردن آنها باشد. آزار عاطفی می‌تواند تاثیر عمیقی بر سلامت روان کودک داشته باشد و منجر به عزت نفس پایین، اضطراب، افسردگی و مشکلات در ایجاد روابط سالم شود (افشاری، بهروز ۱۴۰۲).

آزار جنسی: آزار جنسی شامل هرگونه فعالیت جنسی با کودک، از جمله اذیت و آزار یا تجاوز است. این همچنین می‌تواند شامل اقدامات غیرتماسی، مانند در معرض دید قرار دادن کودک با پورنوگرافی یا مکالمات جنسی نامناسب باشد. آزار جنسی یک نقض جدی اعتماد و

استقلال کودک است و اغلب منجر به آسیب‌های روانشناختی شدید، از جمله PTSD، اضطراب، افسردگی و مسائل رفتاری می‌شود. همچنین می‌تواند بر رشد جنسی و روابط آینده کودک تاثیر بگذارد (رضایی نسب، ۱۴۰۱).

نظریه گرایش به خشونت: ارتباط بین گرایش مثبت به خشونت و همسرآزاری را نشان داده اند. مطالعات نشان می‌دهد که سطح کلی پرخاشگری مردان به تنهایی نشانگر تمایل آنان به بدرفتاری علیه همسرانشان نیست بلکه این عامل در ترکیب با سایر عوامل مثل تجربه تنش زیاد و عدم بلبستگی به طرف مقابل منجر به گرایش آنان به انجام رفتارهای خشونت‌ناپذیر نسبت به همسران می‌شود (یگانه مهر، ۱۳۹۱).

نظریه فرهنگی گرایش به خشونت: بر اساس این نظریه یک ارتباط اساسی بین ارزشهای اساسی یک جامعه و پدیده‌های اجتماعی مانند خشونت علیه زنان، کودکان وجود دارد که منجر به ایجاد هماهنگی بین ارزشهای اجتماعی و پدیده‌های اجتماعی می‌شوند. استراوس و همکاران به ارتباط مثبتی بین خشونت علیه زنان و هنجارهای اجتماعی رسیده‌اند بر این اساس مردانی که به خشونت علیه همسران خود می‌پردازند در یک فرهنگ مردسالارانه پرورش یافته‌اند و در چنین فرهنگی زندگی (شیخی، ۱۳۸۵).

نظریه یادگیری اجتماعی-شناختی: این نظریه را باندورا (1929) مطرح کرد. به اعتقاد او فرزندان از طریق والدین خود خشن بودن را می‌آموزند. مشاهده و تجربه‌ی بدرفتاری از ناحیه‌ی والدین در دوران کودکی منجر به یادگیری رفتار سلطه‌آمیز توسط مرد و زن می‌شود.

نظریه انتقال نسلها: این نظریه که بر پایه نظریه یادگیری اجتماعی استوار است. به دنبال تعمیم خشونت‌های دوران کودکی زوجین به سالهای بلوغ و تشکیل خانواده آنان است. بنا به نظریه انتقال نسلها، سوء رفتار از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد. در نتیجه‌ی آنهاست که متعلق به خانواده‌هایی هستند که در آنها خشونت یک وسیله پذیرفته شده برای حل مشکلات است. احتمال بیشتری دارد که در حل مسائل در خانواده‌هایی که تشکیل خواهند داد از خشونت استفاده کنند و این خشونت را به نسلهای بعدی منتقل نمایند.

نظریه‌ی جامعه‌پذیری جنسیتی: بر اساس این نظریه، فرایند جامعه‌پذیری گرایشها و هویت جنسی را در خانواده درونی میکند و آن را به فرزندان انتقال میدهد و باعث دائمی شدن سلطه‌ی مرد و مطیع بودن زن می‌شود، زیرا معمولاً از زنان تصویر آرام، مطیع، منفعل، عاطفی، وابسته و از مردان تصویری مستقل، استوار، شایسته، توانا و مصمم ترسیم میکند. در چنین شرایطی زنان نقش جنسیتی سنتی مطیع بودن و در مقابل، مردان نقش سلطه‌گری مردانه را می‌پذیرند.

نظریه‌ی شبکه‌ی روابط خانوادگی: نظریه شبکه روابط زوجین و شبکه خویشاوندی تأکید دارد و بیان میکند که هرچه روابط بین شبکه کمتر و سست تر باشد، زوجین وظایف خود را بهتر انجام میدهند. پس اگر شبکه قوی باشد، زوجین خود نمیتوانند تصمیمات لازم را اتخاذ کنند؛ چراکه باید براساس شرایط و روابط شبکه عمل کنند و دخالت دیگران را در زندگی خود قبول کنند.

نظریه محرومیت: بروکویتز معتقد است اعمال منتهی به ایجاد محدودیت همچون محرکی برای بروز رفتارهای تهاجمی عمل مینماید و انگیزه افراد را برای توسل به خشونت و اقدام به تهاجم بالا میبرد به عبارت دیگر اگر فردی در نیل به هدف خود با شکست مواجه شود، ناکامی حاصل احتمال پاسخ پرخاشگرانه او را افزایش میدهد. در این نظریه افراد به واسطه نیروهای محرومیت ساز بیرونی برای توسل به خشونت و اقدام به هجوم تهییج میشوند.

مرادی و همکاران: (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای تحت عنوان: بررسی همسر آزاری در منطقه لاله قبا‌ی شهرستان سراب، پرداخت. نتایج حاصل از این تحقیق حاکی از این است که بین تعداد فرزندان، درآمد مرد اعتیاد به مواد مخدر و الکل، میزان رضایت زن در انتخاب همسر، دخالت خویشاوندان مرد، مشاهده و تجربه خشونت بدبینی مرد نسبت به زن، میزان اعتقادات مذهبی مرد، با خشونت علیه زن رابطه معنی‌داری وجود دارد. حسینی، (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی عوامل موثر بر همسرآزاری در بوشهر به مشکل این بخش از اجتماع پرداخته است. نتایج حاصل از این تحقیق حاکی از این است که بین تعداد فرزندان، درآمد مرد اعتیاد به مواد مخدر و الکل، میزان رضایت زن در انتخاب همسر، دخالت خویشاوندان مرد، مشاهده و تجربه خشونت بدبینی مرد نسبت به زن، میزان اعتقادات مذهبی مرد، با خشونت علیه زن رابطه معنی‌داری وجود دارد. شعاع کاظمی (۱۳۸۳)؛ در مقاله‌ای به بررسی کودک آزاری و پیامدهای آن پرداخت. یافته‌های مهم تحقیق حاکی از آن است که کودکان و نوجوانان آزر دیده دچار حالات افسردگی، گوشه‌گیری و خشم پنهان شده می‌باشند، در امر تحصیل دچار افت تحصیلی و در دوست‌یابی دچار مشکل‌اند، نسبت به دیگران بی‌اعتماد و به دنبال آن، دچار احساس حقارت و ناکامی هستند و در دوره نوجوانی دچار رفتارهای ضد اجتماعی (بزهکاری)، دزدی، فرار از منزل، اعتیاد و فرار از مدرسه می‌گردند. از ویژگی‌های شخصیتی بارز بزرگسالان آزارگر، ترسو بودن، تعصب بی‌جا به خرج دادن، سوء ظن و بدبینی، داشتن افکار کلیشه‌ای و قالبی و رفتارهای وسواسی می‌باشد. در عین حال، هر چه والدین از سطح تحصیلی پایین‌تر و از نظر شغلی به مشاغل سطح پایین‌تر مشغول باشند، از رفتارهای آزارگرانه بیشتری برخوردارند.

چراغی، (۱۴۰۳)؛ در مقاله‌ای تحت عنوان ارتباط کودک آزاری با بروز افسردگی در سنین پایین به موضوع کودک آزاری پرداخت. نتایج نشان داد که کودک آزاری موجب افزایش افسردگی در سنین کم و در دوره نوجوانی در افراد مورد مطالعه شده است. در مجموع، این تحقیق در راستای سایر تحقیقاتی که در این زمینه انجام شده‌اند تأیید تأثیر مثبت کودک آزاری بر افزایش افسردگی است. نشان داده شد که، هر شش

نوع کودک آزاری به عبارتی کودک آزاری جسمی، کودک آزاری عاطفی، کودک آزاری جنسی، غفلت، بهره کشی اقتصادی و بدرفتاری آموزشی توانسته اند بر روی ایجاد افسردگی در نوجوانان در شهر ایلام تاثیر گذار باشند

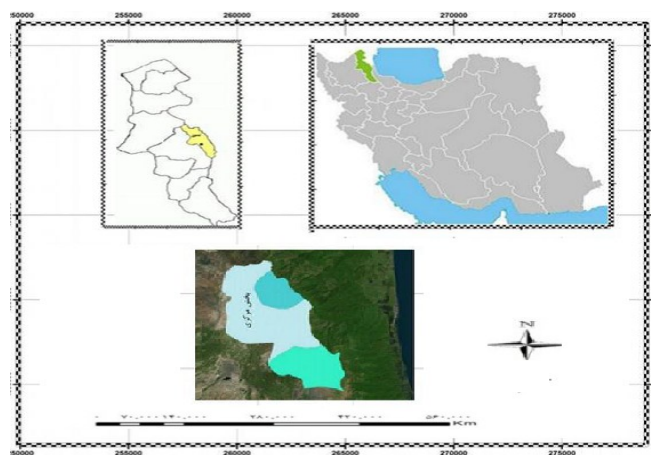
۳. مواد و روش ها

۳-۱. روش پژوهش

روش پژوهشی از نوع توصیفی، تحلیلی و میدانی که بصورت استنتاج واستخراج از منابع و داده‌های آماری بوده می باشد. برای جمع آوری اطلاعات از هر دو روش گردآوری اطلاعات یعنی روش اسنادی (کتابخانه‌ای) و روش میدانی (مصاحبه، پرسشنامه، مشاهده، تهیه عکس و فیلم) استفاده شده است. ابتدا برای جمع آوری داده ها برای تحلیل، از آمار رسمی سازمانهای شهری مانند استانداری، پلیس آگاهی، مراکز بهداشتی و... استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شهر نمین می باشد. داده‌های آماری از آمارهای رسمی مرکز بهداشتی شهر جمع آوری شد و بعد از آن داده‌های مورد نظر مورد از طریق روش استدلالی و تحلیلی مورد ارزیابی قرار گرفت.

۳-۲. محدوده مورد مطالعه

شهر نمین یکی از شهرهای استان نمین واقع در شمال غربی ایران است. و هم مرز با کشور جمهوری آذربایجان هست. نمین در منطقه‌ای کوهستانی و در حاشیه دریای کاسپین، با ارتفاع ۱۷۰۰ متر از سطح دریا قرار دارد. نمین دارای آب و هوایی معتدل، زمستان‌هایی سرد و تابستان‌هایی ملایم است. فاصله نمین از نمین ۲۵ کیلومتر بوده و از سویی دیگر پس از عبور از گردنه حیران به شهر ساحلی آستارا در استان گیلان می‌رسد. طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ در مجموع جمعیت این شهرستان نزدیک به ۹۶۴۵۷ نفر است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). شهرستان نمین از دیرباز به داشتن فرهنگی غنی معروف است. از ویژگی قومیتی و مذهبی نمین این است که ترکیبی از برادران اهل تسنن و تشیع با ریشه آذری و تالشی می‌باشد و لذا عدم عدالت توزیع خدمات در این منطقه در برخی موارد چالش‌هایی را در حد گفت‌وگو بین ساکنین فراهم می‌آورد. این شهر به دلیل عدم وجود کارخانه و فرصت‌های شغلی دچار مشکلات بیکاری حاد می‌باشد. نظر به اینکه روستاهای بخش شمالی این شهرستان کوهستانی و فاقد کشاورزی مناسب می‌باشند، لذا مهاجرت این مناطق به شهرستان نمین نیز یکی از عوامل ایجاد مشکل در این شهرستان است. همچنین با توجه به این شهرستان هم مرز با کشور جمهوری آذربایجان می‌باشد، بنابراین دسترسی به قاچاق نوشیدنیهای الکلی شرایط را برای بروز انواع آسیب‌های اجتماعی را در شهر نمین فراهم نموده است.

نقشه ۱. موقعیت جغرافیایی شهر نمین

۴. یافته‌ها

• همسر آزاری

همسر آزاری که در اذهان عموم به عنوان خشونت شوهر علیه زن بکار می‌رود، در تمام اعصار و جوامع قابل مشاهده است بویژه در مناطق حاشیه شهرها بطور نسبی زیاد به چشم می‌خورد. طبق آمار رسمی مرکز بهداشتی شهر نمین میزان این آسیب اجتماعی به تناسب رشد شهری افزایش یافته است. طبق جدول شماره ۱ از سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۴۰۴ میزان رشد آن به ۷۲۰ درصد رسیده است. لذا مناطق حاشیه شهر با ۷۰ درصد وقوع نسبت به مناطق مرکز شهر بیشترین درصد را بخود اختصاص داده است. همچنین طبق پرسشنامه همسر آزاری ۶۰/۴ درصد را بخود اختصاص داده است.

در وقوع همسرآزاری بر اساس بررسی‌های انجام شده در مناطق حاشیه شهر نقش اعتیاد از اهمیت خاصی برخوردار است، چرا که فرد معتاد بدلیل عدم اشتغال و بیکار بودن و اینکه بیشتر وقت خود را در خانه بسر می‌کند و لذا شرایط سخت اقتصادی و اعتیاد از یک طرف و انتظارات همسر و برآورده نشدن نیازهای زیستی خانواده از سوی دیگر باعث تشدید اختلافات خانوادگی شده و در نتیجه شوهر برای رهایی از مشکلات بوجود آمده دست به آزار همسر خود می‌نماید. دلایل بالا بودن درصد همسرآزاری در مناطق حاشیه نشین، فشارهای اقتصادی و اجتماعی در مناطق فقیر و حاشیه شهرها و عدم قدرت فرد در تامین مناسب زندگی در این مناطق بصورت آگاه و یا ناآگاه باعث به وجود آوردن آزار برای همسر خود می‌شود. براساس بررسی های میدانی همسرآزاری در محلات حاشیه شهر نمین به روشهای مختلف مانند کتک زدن، عدم دادن خرج زندگی و آزار و اذیت های روحی انجام می‌پذیرد.

جدول ۱. میزان همسرآزاری در شهرنمین طی دوره آماری ۱۴۰۰-۱۴۰۴ تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۰

سال	۱۳۹۰	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	درصد وقوع	درصد تغییر (نسبت به ۱۳۹۰)
کل شهر	۱۰	۱۵	۲۰	۴۵	۵۸	۸۲	۱۰۰	۷۲۰
مرکز شهر	۲	۵	۵	۱۵	۱۹	۲۴	۳۰	۱۱۰۰
حاشیه شهر	۸	۱۰	۱۵	۳۰	۳۹	۵۸	۷۰	۶۲۵

ماخذ: مرکز بهزیستی شهرنمین (اورژانس اجتماعی، ۱۴۰۴)

۱- کودک آزاری

کودک آزاری علل گوناگونی دارد که مهم ترین علت وقوع آن عوامل خانوادگی است. بنابراین هرچه مسایل و مشکلات اجتماعی بیشتر شود و خانواده تحت فشار و آسیب بیشتری قرار گیرد کودک آزاری بیشتر می‌شود.

طبق آمار رسمی مرکز بهزیستی شهر نمین میزان کودک آزاری در شهر نمین به مرور زمان همزمان با گسترش شهر بویژه مناطق حاشیه شهر افزایش داشته است، بطوری که این میزان از سال ۱۳۹۹ از ۹ مورد به ۴۰ مورد افزایش یافته است. از لحاظ مکان وقوع مناطق حاشیه شهر با ۸۲ درصد نسبت به مرکز شهر بالاترین میزان را به خود اختصاص داده است.

مهمترین علل کودک آزاری در شهر نمین اعتیاد است. یکی از عوامل تاثیرگذار که آثار مخربی بر کودک به جا می‌گذارد، اعتیاد والدین به مواد مخدر است. پدر و مادر معتاد به دلیل ناتوانی در کنترل روان خود که غالباً ناشی از اعتیاد است، رفتارهای خشن و آزارگرایانه ای را نسبت به کودکان خود اعمال می‌کنند. عامل دیگر که در کودک آزاری شهر نمین نقش دارد، بحث مشکلات اقتصادی این مناطق است. کودک آزاری در خانواده هایی که با مسایل اقتصادی سخت دست به گریبانند بیشتر اتفاق می‌افتد. همچنین فقدان یا کمبود خدمات اجتماعی، نرخ بالای بیکاری، نبودن قوانین مربوط به مراقبت از کودک بر فراوانی وقوع کودک آزاری می‌افزاید. عوامل خانوادگی مانند، تعداد زیاد افراد خانوار، کمبود همبستگی بین اعضای خانواده، خانواده از هم گسسته، بروز استرس های حاد در خانواده و ایجاد محرومیت‌های عاطفی از عواملی هستند که در کودک آزاری نقش بارزی دارند. کودک آزاری به گونه های فیزیکی مثل کتک زدن، سوزاندن و... انجام یا به صورت کلامی اعمال می‌شود.

جدول ۲. میزان کودک آزاری در شهرنمین طی دوره آماری ۱۴۰۰-۱۴۰۴ تغییرات آن نسبت به سال ۱۳۹۰

سال	۱۳۹۰	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳	۱۴۰۴	درصد وقوع	درصد تغییر (نسبت به ۱۳۹۰)
کل شهر	۹	۱۳	۱۵	۳۳	۳۴	۴۵	۱۰۰	۴۰۰
مرکز شهر	۳	۳	۲	۷	۹	۱۰	۱۸	۲۳۳
حاشیه شهر	۶	۱۰	۱۳	۲۸	۲۵	۳۵	۸۲	۴۸۳

ماخذ: مرکز بهزیستی شهرنمین (اورژانس اجتماعی، ۱۴۰۴)

۵. نتیجه گیری

آسیب‌های اجتماعی متأثر از شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مکان جغرافیای می‌باشد. برخی از عوامل که بعنوان محیط اطراف در آسیب‌های اجتماعی موثر می‌باشد عبارتند از: تاثیر نوع مسکن، وضع ظاهری و ارزش مسکن. مثلاً مسکن اگر فاقد حداقل استانداردهای مورد پذیرش باشد و مساحت آن به نسبت ساکنین آن کمتر باشد چه بسا آثار سوء و شومی بر ساکنین آن مکان خواهد داشت. همه این موارد در مناطق حاشیه نشین شهر نمین به نحوی در بروز آسیب‌های اجتماعی نقش داشته است. براساس مدل تئوریک این دیدگاه که خاستگاه جرائم شهری را از مرکز شهر به نواحی حاشیه‌ای شهرها جستجو می‌کند مطابقت دارد.

تراکم جمعیت در مناطق حاشیه شهر زیادتیر از مناطق دیگر شهرها می باشد. زیرا فقر فرهنگی و عدم کنترل زاد و ولد در خانواده های ساکن مناطق حاشیه شهرها و توجه آنها به نیروی انسانی کار، باعث رشد تعداد اعضای خانواده شده و در صورت عدم کسب موفقیت در شغل با تأمین وضع مالی، مسائل تربیتی، تغذیه ای رفتاری عاطفی، آموزشی فرزندان آنها دچار مشکل بزرگی شده و نمی توانند آنچنان که باید به اوضاع معیشتی آنان برسند. با این وصف به نظر می رسد که فرزندان آنها بسان والدیشان نتوانند در جامعه شهری موفقیتی از حیث شغلی، اجتماعی و فردی کسب کنند و چون اجتماع خود را مقصر خواهند دید، رفتارهای آنها در راستای گرفتن حق خود از یکدیگر به صورت اختلاف بین خود می شود، از طرف دیگر زاد و ولد بیشتر در این مناطق موجب افزایش تراکم در خانواده و در نتیجه عدم شرایط فضای مناسب برای معاشرت همسری منجر به دور شدن همسران از هم می شود. زندگی در خانه های بی قاعده برای انسان حس امنیت را کاهش می دهد. مردم مضطرب و ناآرام زودتر از دیگران تحریک می شوند و به خشم می آیند. مسکن در حاشیه شهرها بسیار کوچک است و از سوی دیگر تعداد خانوار نیز بیش از چهار پنج نفر می باشد. این عوامل سبب می شود که هیچ کس صاحب فضای اختصاصی و حریم شخصی نباشد و هیچ چیز از دیگری پنهان نماند، هر کس دیگری را مزاحم خویش تشخیص دهد، کمتر کسی فرصت فرو رفتن به افکار و تفکر نسبت به خود داشته باشد و زندگی رو باز باشد، حتی گاهی نفس انسان در این خانه های پر جمعیت به تنگ می آید. مجموع این عوامل موجب ازدیاد حس عصبانیت است. زندگی در چنین خانه های کوچکی که هیچ کس اتاق مختص به خود ندارد و همه تقریباً در یک یا دو اتاق می خوابند غیر از بوجود آوردن اختلاف خانوادگی اثرات دیگری نمی تواند داشته باشد. در پایان قابل ذکر است که با توجه به تحلیل داده آمارهای رسمی در مناطق شهر نمین و همچنین تحلیل و بررسی داده های پرسشنامه ساکنین شهر به نظر می رسد، که یک همپوشانی قابل توجه و معنی داری در اختلاف خانوادگی میان آمارهای رسمی و نتایج آمارهای رسمی و نظرسنجی شهروندان ساکن در شهر نمین وجود دارد و این واقعیت را می رساند که این نوع آسیب در مرکز شهر و حاشیه شهر به دلایل فضای فیزیکی خاص مکانی، عوامل اقتصادی و اجتماعی که به نوعی دولت باعث و بانی آن بوده است، به صورت یک پدیده اجتماعی در حال گسترش می باشد. با توجه به اعداد ارقام تاسف آور و تاثیر برانگیز آسیبهای اجتماعی، اگر برنامه ریزی اقتصادی و اجتماعی در راستای کاهش نرخ این آسیبهای انجام نگیرد در آینده جامعه شهری نمین به ویژه مناطق حاشیه نشین را با چالش جدی مواجه خواهد کرد.

۶. منابع

۱. آمار نامه اجتماعی استانداری اردبیل نمین(۱۴۰۴).
۲. افشاری، بهروز(۱۴۰۲):کودک آزاری در حقوق ایران،مجله،آفاق علوم انسانی، ۶۳،۷۷ - ۷۷.
۳. چراغی، معصومه،(۱۴۰۳):ارتباط کودک آزاری با بروز افسردگی در سنین پایین، مجله:روانشناسی، علوم اجتماعی و علوم تربیتی ۱، (۸)، ۴۱ - ۴۸.
۴. حسینی، فرزاد(۱۳۹۲) :بررسی عوامل موثر بر همسرآزاری در بوشهرمجله:امنیت انتظامی دریایی، ۱۳، ۱۷ - ۳۲ .
۵. درویشی یوسف (۱۳۹۲)، رشد ستابان شهری و آسیب شناسی کالبدی و اجتماعی در شهر نمین،رساله دکتری،مرکز تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیام نور تهران
۶. دهنمکی مشگ آبادی، فاطمه ؛توابع قوامی، سمیه السادات ؛ آل کثیر، مریم (۱۴۰۳):رابطه همسر آزاری با اضطراب فراگیر در زنان مراجعه کننده به اورژانس اجتماعی شهر تهران،مجله:پویایی روانشناختی در اختلال های خلقی، ۹، ۴۲ - ۵۰.
۷. روغنجی، محمود ؛ گل محمدیان، محسن ؛ خفتان، پروانه ؛ رستمی، یگانه ؛ مسعودی پور، الهام،(۱۴۰۳)،واکاوی علت های کودک آزاری در استان کرمانشاه: یک مطالعه کیفی، نشریه پیشرفت و توسعه ، ۳ (۴)، ۱۲۴ - ۱۰۹.
۸. رضایی نسب، زهرا (۱۴۰۱)، ؛واکاوی علل و پیامدهای کودک آزاری از دید مشاوران و مددکاران اجتماعی شهر ایلام، مجله:خانواده پژوهی، ۷۲، ۷۱۵ - ۷۳۷.
۹. ربانی رسول(۱۳۸۱)،جامعه شناسی شهری،انتشارات سمت.
۱۰. شعاع کاظمی، مهرانگیز،(۱۳۸۳):کودک آزاری و پیامدهای آن،مجله:معرفت، ۷۴ تا ۸۰ .
۱۱. شکوئی حسین(۱۳۷۲)،جغرافیای اجتماعی شهرها اکولوژی اجتماعی شهر،تهران،انتشارات جهاد دانشگاهی(مجد).
۱۲. شیخی محمد تقی(۱۳۸۵)،جامعه شناسی شهروندی و آسیب شناسی شهر،انتشارات حریر.
۱۳. عباسی، خ؛ و دیگری. (۱۳۹۱). بررسی عوامل اجتماعی، فرهنگی و روانی موثر بر ناسازگاری زناشویی در شوشتر در سال ۱۳۸۹. زن و مطالعات خانواده، ۴، (۱۵)، ۱۴۸-۱۲۷.
۱۴. قاسمی روشن، ابراهیم،(۱۳۸۲)، همسر آزاری،مطالعات راهبردی زنان شماره فرجاد محمدحسین(۱۳۸۸)، آسیب شناسی اجتماعی، انتشارات نشر علم.
۱۵. یگانه مهر، ز. (۱۳۹۱). بررسی عوامل ناسازگاری زناشویی در شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰. فصلنامه دانش انتظامی سمنان. ۳،(۷)، ۷۲-۵۶.
۱۶. مرادی خانقاه، دانش ؛ امیرفاطمی، هما ؛ سیداصل، سمیه ؛ مولایی، فاطمه (۱۴۰۰):بررسی همسر آزاری در منطقه لاله قبای شهرستان سراب، مجله:مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)، ۲۲، ۱ تا ۱۷.
۱۷. نیک خلق، اکبر و وثوقی، منصور (۱۳۷۹)، مبانی جامعه شناسی (تهران: نشر بهینه، چاپ اول).